

Nr 32.

Ankom till riksdagens kansli den 4 juni 1946 kl. 5 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 21 § 2 och 3 mom. förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor.

Genom en den 17 maj 1946 dagtecknad proposition, nr 291, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Förordning

angående ändrad lydelse av 21 § 2 och 3 mom. förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor.

Härigenom förordnas, att 21 § 2 och 3 mom. förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

21 §.

21 §.

2 mom. Har någon — — — — — till godo.

Erkänd arbetslöshetskassa må med statserkänd arbetslöshetskassa inom främmande stat, med vilken Konungen ingått överenskommelse enligt 13 §, träffa sådan överenskommelse, som i första stycket av detta moment avses. Dylik överenskommelse skall för att bli gällande godkännas av Konungen.

Erkänd arbetslöshetskassa må med statserkänd arbetslöshetskassa inom främmande stat, med vilken Konungen ingått överenskommelse enligt 13 §, träffa sådan överenskommelse, som i första stycket av detta moment avses. Dylik överenskommelse skall för att bli gällande godkännas av tillsynsmyndigheten.

Finnes i främmande stat, med vilken Konungen ingått överenskommelse enligt 13 §, obligatorisk ar-

¹ Senaste lydelse se SFS 1943:185.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

betslöshetsförsäkring, och äga de däri försäkrade räkna sig till godo avgifter erlagda till svensk erkänd arbetslöshetskassa, må dylik kassa med tillsynsmyndighetens godkännande medgiva, att i den främmande staten erlagda avgifter må helt eller delvis tillgodoräknas medlem vid tillämpning av denna paragraf.

Tillsynsmyndigheten må — — — nämnda sammanslutning.

Tillsynsmyndigheten må jämväl medgiva, att medlem, som omedelbart före inträdet i erkänd arbetslöshetskassa tillhört annan sammanslutning än i första, andra eller tredje stycket av detta moment sägs, vid tillämpningen av det i 1 mom. första stycket första punkten angivna villkoret må tillgodoräknas avgifter, som han före kassans bildande erlagt till nämnda sammanslutning.

3 mom. Har överenskommelse träffats eller medgivande lämnats enligt vad i 2 mom. första, andra eller tredje stycket sägs, skall vid tillämpning av denna förordning med understöd, som utgives av kassan, likställas understöd, vilket utgivits av kassa eller sammanslutning, som överenskommelsen eller medgivandet avser.

Tillsynsmyndigheten må jämväl medgiva, att medlem, som omedelbart före inträdet i erkänd arbetslöshetskassa tillhört annan sammanslutning än i första, andra eller fjärde stycket av detta moment sägs, vid tillämpningen av det i 1 mom. första stycket första punkten angivna villkoret må tillgodoräknas avgifter, som han före kassans bildande erlagt till nämnda sammanslutning.

3 mom. Har överenskommelse träffats eller medgivande lämnats enligt vad i 2 mom. första, andra, tredje eller fjärde stycket sägs, skall vid tillämpning av denna förordning med understöd, som utgives av kassan, likställas understöd, vilket utgivits av kassa eller sammanslutning, som överenskommelsen eller medgivandet avser, eller utgivits på grund av obligatorisk arbetslöshetsförsäkring i främmande stat, som medgivandet gäller.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1946.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det genom propositionen framlagda författningsförslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Inledning.

I skrivelse den 17 januari 1946 till Kungl. Maj:t har socialstyrelsen anmält, att vid en av styrelsen anordnad internordisk arbetslöshetsförsäkringskonferens i Stockholm den 12 och 13 november 1945 ingående behandlats olika frågor avseende riktlinjerna för en fortsatt utbyggnad av det nordiska samarbetet på arbetslöshetsförsäkringens område. Styrelsen har anfört, att det vid konferensen rådde enighet om att man i vart och ett av de nordiska länderna borde söka åstadkomma likställighet för medborgare i varje annat sådant land beträffande möjlighet att komma i åtnjutande av arbetslöshetsförsäkring, i den mån dylik försäkring funnes anordnad i vistelselandet. Därvid borde envar försäkrad vid överflyttning mellan dessa länder kunna få tillgodoräkna sig avgifter, erlagda till arbetslöshetsförsäkringen i det eller de nordiska länder, där han tidigare vistats. Vidare borde undersökas möjligheterna att i någon form vidmakthålla försäkringsskyddet även för en arbetslöshetsförsäkrad, vilken flyttade till annat nordiskt land, där hans yrkesområde icke omfattades av försäkringen. Vid konferensen hade också uttalats önskemålet att frågor avseende arbetslöshetsförsäkringen för de nordiska ländernas medborgare borde regleras genom konvention.

Med förmålan, att inom socialstyrelsen verkställts utredning för att klarlägga i vad mån ändringar i den svenska arbetslöshetsförsäkringslagstiftningen vore erforderliga för att förverkliga syftemålet att åstadkomma ett fullständigt nordiskt samarbete beträffande arbetslöshetsförsäkringen, har styrelsen vidare anfört, att de gällande svenska bestämmelserna i huvudsak redan medgåve möjlighet för medborgare i annat nordiskt land att lika med svensk medborgare här i landet komma i åtnjutande av arbetslöshetsförsäkringens förmåner. På en punkt vore det dock önskvärt att införa nya föreskrifter, nämligen i fråga om tillgodoräknande av avgifter med stat, som accepterat ett system av obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, vilket vore fallet med Norge. I anledning härav har socialstyrelsen hemställt om viss ändring av 21 § förordningen om erkända arbetslöshetskassor.

Vid socialstyrelsens skrivelse har fogats protokoll vid sammanträde den 17 januari 1946 med nämnden för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen, som vid sammanträdet tillstyrkt socialstyrelsens ifrågavarande framställning. Yttranden över denna ha vidare efter remiss avgivits av arbetsmarknadskommissionen, socialvårdskommittén, landsorganisationen i Sverige och tjänstemännens centralorganisation.

Socialstyrelsens framställning.

I sin förutberörda skrivelse har socialstyrelsen erinrat, att Sverige ingått ömsesidighetsöverenskommelser med Schweiz, Tjeckoslovakien och Danmark (samtliga år 1936), samt med Österrike (1937) och Polen (1938), ävensom att arbetslöshetskasseförordningen eller dess förarbeten icke lade hinder i vägen för att sådan överenskommelse inginges med stat, som infört obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, såsom vore fallet i fråga om Österrike och Polen. Vidare har styrelsen anmärkt, att sådant särskilt förordnande som avsåges i 7 § arbetslöshetskasseförordningen enligt uttalanden i förarbetena till förordningen endast innebure rätt, men ej skyldighet för erkänd arbetslöshetskassa att, efter vederbörlig stadgeändring, såsom medlem intaga medborgare i den stat som berördes av förordnandet. Något villkor om ömsesidighetsförhållande vore icke föreskrivet i detta fall. Förordnande som nu nämnts hade meddelats beträffande Finland och Norge (1943) samt beträffande förutvarande medborgare i Estland, Lettland och Litauen (1945). Såvitt angår finnar och norrmän hade det stora flertalet svenska kassor efter särskilda beslut medgivit inträdesrätt.

Beträffande sådana särskilda överenskommelser, som enligt 21 § arbetslöshetskasseförordningen kunna träffas mellan svensk erkänd arbetslöshetskassa och sådan kassa i stat, med vilken ömsesidighetsöverenskommelse ingåtts, har socialstyrelsen anmärkt, att sådan överenskommelse träffats mellan ett flertal svenska och danska kassor och att dessa överenskommelser i varje särskilt fall godkänts från svensk sida av Konungen och från dansk sida av Arbejdsdirektoratet. Styrelsen har därefter anfört följande.

Det ankommer på erkänd arbetslöshetskassa själv att med sådan kassa i annat land ingå överenskommelse om ömsesidig tillgodoräkanderätt i fråga om medlemsavgifter, s. k. »fri övergång». Stadgandet härom överensstämmer med principbestämmelsen i 21 § 2 mom. första stycket, vari föreskrives, att tillgodoräknande av avgifter vid överflyttning mellan *svenska* kassor får ske endast såframt överenskommelse därom träffats mellan de båda ifrågasvarande kassorna.

Genom en mellan Sverige och annan stat jämlikt 13 § ingången ömsesidighetsöverenskommelse kan således icke avtalas, att rätt att tillgodoräkna avgifter utan vidare skall föreligga så snart någon medlem i kassa i endera landet överflyttar till kassa i det andra. Sådan rätt kan tillförsäkras medlem först genom särskild överenskommelse mellan de berörda kassorna, vilken i vederbörlig ordning sanktionerats.

Vad nu sagts utesluter givetvis icke en av praktiska skäl önskvärd omläggning i fråga om det tekniska förfaringssättet vid överenskommelser om tillgodoräkanderätt. Hittills ha sådana överenskommelser, både mellan svenska kassor inbördes och mellan svenska och danska kassor, ingåtts och godkänts beträffande varje särskilt avtalsslutande par av kassor, låt vara med tillämpning av vissa normaltexter. Man överväger emellertid att i såväl ena som andra fallet ersätta det besvärliga och tidsödande systemet med individuella överenskommelser med en *generell* överenskommelse, avsedd att

genom påteckning biträdas av envar av de medverkande kassorna. En dylik anordning skulle icke påkalla lagändring.

Med nuvarande lagbestämmelser kan emellertid en svensk erkänd arbetslöshetskassa endast med sådan *kassa* i annat land träffa överenskommelse om tillgodoräkande av avgifter. Däremot är det, såsom även framhålles i förarbetena till 1937 års lagändring, icke möjligt att ernå ömsesidighetsrätt i fråga om tillgodoräkande av avgifter med stat, som accepterat ett system av obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Bland de nordiska länderna gäller detta tillsvidare endast Norge.

Med hänsyn till det anförda har socialstyrelsen ansett bestämmelser böra införas angående befogenhet för svensk erkänd arbetslöshetskassa att, efter vederbörligt godkännande, i förekommande fall tillerkänna medlem tillgodoräkanderätt för sådana avgifter, som han erlagt i land med obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, allt under förutsättning att ömsesidighetsöverenskommelse enligt 13 § ingåtts med den ifrågavarande staten samt att där arbetslöshetsförsäkrade personer, oberoende av nationalitet, äro berättigade att tillgodoräkna avgifter, som de må ha erlagt till svensk arbetslöshetskassa. Föreskrifterna har styrelsen ansett böra intagas såsom ett nytt tredje stycke i 21 § 2 mom. arbetslöshetskasseförordningen.

Härutöver ifrågasätter styrelsen den ändringen, att godkännandet av överenskommelser enligt såväl det nuvarande andra stycket som det nya tredje stycket i berörda lagrum överlämnas åt tillsynsmyndigheten, liksom redan gäller i fråga om överenskommelser mellan svenska kassor. För en dylik omläggning talade enligt styrelsens mening bärande praktiska skäl. Sedan avsevärd erfarenhet numera vunnits på hithörande område, syntes det knappast längre finnas anledning att i varje särskilt fall belasta Kungl. Maj:t med handläggningen av dylika, i övervägande grad rutinmässiga ärenden. Styrelsen har jämväl erinrat, att det i Danmark sedan flera år är Arbejdsdirektoratet, som har att godkänna överenskommelser mellan danska och svenska kassor.

Föredraganden, statsrådet Mossberg, har i propositionen anført bland annat följande:

»I anslutning till de pågående strävandena att åstadkomma en gemensam nordisk arbetsmarknad synes det önskvärt att möjligheter skapas för vinnande av full ömsesidighet de nordiska länderna emellan även på arbetslöshetsförsäkringens område. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår äro gällande svenska författningsbestämmelser på området så utformade, att för vårt lands vidkommande en dylik ömsesidighet i stor utsträckning låter sig realisera. I fråga om stat, med vilken Sverige ingått s. k. ömsesidighetsöverenskommelse, gäller sålunda i princip likställighet mellan svenska medborgare och medborgare i den främmande staten i fråga om rätten att ingå såsom medlem i erkänd arbetslöshetskassa och däri förvärva understödsrätt. Såvitt angår rätten att tillgodoräkna sig avgifter, som före

inträdet i svensk kassa erlagts för arbetslöshetsförsäkring i den främmande staten, råder dock skillnad mellan det fall, att arbetslöshetsförsäkringen i vederbörande stat är ordnad efter ett frivilligt system, och det fall att den är obligatorisk. I det förra fallet kan rätt för medlem att tillgodoräkna sig i den främmande staten erlagda avgifter åvägabringas genom särskilda överenskommelser mellan kassorna i respektive länder. I det senare fallet åter står motsvarande möjlighet icke till buds. Då i ett av de nordiska länderna, nämligen Norge, obligatorisk arbetslöshetsförsäkring är genomförd, synes denna olikhet böra bringas ur världen. Det av socialstyrelsen i sådant hänseende framlagda förslaget har lämnats utan erinran av hörda myndigheter och sammanslutningar. För egen del finner jag mig också kunna tillstyrka detsamma.

I enlighet med det anförda synes i 21 § 2 mom. arbetslöshetskasseförordningen böra införas föreskrift om rätt för medlem i svensk erkänd arbetslöshetskassa att helt eller delvis tillgodoräkna sig avgifter erlagda i stat med obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Förutsättning därför bör vara att ömsesidighetsöverenskommelse med vederbörande stat ingåtts och att där arbetslöshetsförsäkrade personer äga räkna sig till godo avgifter, erlagda till svensk erkänd arbetslöshetskassa. Såsom socialstyrelsen föreslagit bör vidare, i likhet med vad som gäller om överenskommelse mellan svensk och utländsk kassa i här förevarande avseende, fordras särskilt godkännande för att den svenska kassan skall äga medgiva sådan tillgodoräkanderätt. I samband med godkännandet kunna de villkor uppställas, som kunna befinnas erforderliga till förhindrande av missbruk från de försäkrades sida av den föreslagna bestämmelsen.

Socialstyrelsen har föreslagit, att styrelsen såsom tillsynsmyndighet för de erkända arbetslöshetskassorna skall erhålla bemyndigande såväl att godkänna överenskommelse mellan svensk och utländsk kassa om rätt för medlem att tillgodoräkna sig till den andra kassan erlagda avgifter som att lämna svensk kassa tillstånd att medgiva medlem rätt att tillgodoräkna sig avgifter erlagda i stat med obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Detta förslag, som lämnats utan erinran i yttrandena, synes mig böra bifallas.

Den föreslagna ändringen i 21 § 2 mom. arbetslöshetskasseförordningen påkallar en redaktionell jämkning av nuvarande fjärde stycket i samma moment samt av 3 mom. i samma paragraf. I sistnämnda moment torde därjämte, till vinnande av överensstämmelse med reglerna för det fall att rätt att tillgodoräkna sig avgifter grundas på överenskommelse mellan olika kassor, böra införas föreskrift om att understöd, som utgivits på grund av obligatorisk arbetslöshetsförsäkring i främmande stat, skall jämföras med understöd, som utgives av vederbörande kassa.»

Utskottet. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot det genom propositionen framlagda förslaget och får därför hemställa,

att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 4 juni 1946.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar *Norman, Wistrand, Löfvander, Sten, Nils Elowsson, Uhlén, Englund* och *Carl Eric Ericsson*; samt

från andra kammaren: herrar *Olovson* i Västerås, *Hagård, Ryberg, Holm*, fru *Johansson*, herrar *Larsson* i Östersund, *Osterman* och *Lundberg*.
